HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני' אוסן הימים. ימים טובים ושבתות שבהן מותר ושאר ימות השנה אסור: **הותר הראשון הותר לזולן.** כדאוקימנא בפ' ד' נדרים[1] שתלאן כולן בראשון: **אמר שאיני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן לריכין פתח לכל אחד ואחד.** אע"פ שאמר כל טענותיו במוך כדי דיבור: **גמ' אמר רבא.** מתני' דמשוי חילוק בין היכא דאמר כולכם להיכא דאמר לזה קרבן ולזה קרבן: **ר"ש היא דאמר[2] עד שיאמר [שבועה] לכל אחד ואחד.** דתנן במסכת שבועות[3] היו ממשה מודעין אותו וכו' ר"ש אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר לכל אחד ואחד שבועה לא לך וממלא בכולן לשקר אבל אמר שבועה לא לך ולא לך אינו חייב אלא אחת להכי נמי מתני' היכא דאמר קונם שאיני נהנה לכולכם והותר באחד אותר בכולן: **ותיפוק לי דאין רע.** אמאי קא מהדר תנא דהיכא דאמרו לו והלא המיושן יפה למעייס דלא הוי נדר דמשמע דוקא יפה דאי לא הוי לא רע ולא יפה לא הותר ותיפוק ליה דלא הוי נדר דאינו רע וה"ל נדר בטעות: **ועוד יפה קאני.** והכי נמי גבי אשה[4] זו לא מפני שהיא כעורה ועשת יפה אח"כ או שחורה ועשת לבנה אלא נאה ולבנה מעיקרא: **מתני' וייפוה.** שקישטוה והלבישוה וגרלית יפה: **גמ' מעשה נאסור.** דריש קתני אם היא נאה מעיקרא[5] הוי נדר בטעות אבל אם נעשת נאה ע"י קישוט כגון הך דר' ישמעאל ה"ל נולד ואין פותחין בנולד והדר קא מפיק מעשה (הוא) אפי' היכא דנעשת נאה ע"י קישוט פותחין לו: **אסורי מיאסרא והכי קאני.** רבי ישמעאל אומר אפי' כעורה ונעשת נאה ע"י קישוט אינו נדר ופותחין לו ומעשה נמי וכו':

לומר שאין מקרעין שטר כתובה: **מתני'** [6]פותחין בימים טובים ובשבתות בראשונה היו אומרים אותן הימים מותרין ושאר כל הימים אסורין עד שבא ר"ע ולימד [7]שהנדר שהותר [8]מכללו הותר כולו [9]כיצד [10]אמר קונם שאיני נהנה לבולכם הותר אחד מהן הותרו כולן שאיני נהנה לזה ולזה הותר הראשון הותרו כולן הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין [11](הותר האמצעי הימנו ולמטה מותר הימנו ולמעלה אסור) שאני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד ואחד [12]קונם יין שאני טועם שהיין רע למעיים אמרו לו והלא המיושן יפה למעיים הותר במיושן ולא במיושן בלבד הותר אלא בכל היין [13]קונם בצל שאני טועם שהבצל רע ללב אמרו לו הלא הכופרי יפה ללב הותר בכופרי ולא בכופרי בלבד הותר אלא בכל הבצלים מעשה היה והתירו ר"מ בכל הבצלים: **גמ'** הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין מאן תנא אמר רבא [14]ר"ש היא דאמר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד: קונם יין שאני טועם וכו': ותיפוק ליה דאין רע אמר ר' אבא ועוד יפה קתני: קונם בצל שאני טועם שהבצל וכו': ותיפוק ליה דאין רע אמר ר' אבא ועוד יפה קתני: **מתני'** [15]פותחין לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו אומרים לו אילו היית יודע שלמחר אומרין עליך כך היא ווסתו של פלוני מגרש את נשיו ועל בנותיך יהו אומרין בנות גרושות הן מה [16]ראתה אמן של אלו להתגרש ואמר אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר ה"ז מותר: [17]קונם שאני נושא את פלונית כעורה והרי היא נאה שחורה והרי היא לבנה קצרה והרי היא ארוכה מותר בה לא מפני שהיא כעורה ונעשת נאה שחורה ונעשת לבנה קצרה ונעשת ארוכה [1]אלא שהנדר טעות ומעשה באחד שנדר מבת אחותו הנייה והכניסוה לבית ר' ישמעאל וייפוה אמר לו ר' ישמעאל בני מזו נדרת אמר לו לאו והתירה ר' ישמעאל באותה שעה בכה ר' ישמעאל ואמר בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מנוולתן וכשמת ר' ישמעאל היו בנות ישראל נושאות קינה ואומרות בנות ישראל על ר' ישמעאל בכינה וכן הוא אומר בשאול[1] בנות ישראל[18] על שאול בכינה: **גמ'** מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ר' ישמעאל אומר אפילו כעורה ונעשת נאה שחורה ונעשת לבנה קצרה ונעשת ארוכה מעשה באחד שנדר מבת אחותו והכניסוה לבית ר' ישמעאל וייפוה וכו' תנא

מתני' פותחין בימים טובים. שאומרים לו אילו היית יודע שאסור להלטער בשבת היית נודר אי אמר לאו מתירין אותו: **אבל נדר שהותר מכללו הותר כולו.** ילפינן לה בירושלמי[2] מדכתיב ככל היוצא מפיו יעשה [במדבר ל] דמשמע דוקא בשכולו קיים: **לילד אמר קונם שאיני נהנה לבולכם הותר אחד מהן הותרו כולן.** למר במשנה ולמר במעמיד כדאמ' בפ' ד' נדרי' (לעיל כו.): **שאיני נהנה לזה ולזה.** אוקי לה התם כגון שתלאן זה בזה ומש"ה הותר הראשון הותרו כולן שכולן היו תלויין בראשון: **הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין.** שהראשונים אינם תלויין בו: **שאני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד.** דלכל חד וחד הוי נדר באפי נפשיה: **גמ' מאן תנא.** דמדקתני לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד ואחד אלמא דלעולם לא הוי פרטא אלא כי מדכר קרבן אכל חד וחד הא לאו הכי לא שנא אמר לזה ולזה בוי"ו או לזה בלא וי"ו כללא הוי ומאן תנא אמר רבא ר"ש היא דאמר בפרק שבועת הפקדון (שבועות לו:) גבי היו ה' מודעים אותו ואמר לא לך לא לך דלעולם אינו חייב על כל אחד ואחד עד שיאמר שבועה על כל אחד ואחד הא לאו הכי בין בוי"ו בין בלא וי"ו כללא הוי: ולענין הלכה קיימא לן כרבי שמעון דסתם לן תנא הכא כוותיה ובפרק האיש מקדש (קדושין מו.) נמי סתם לן כוותיה דמתני' בהתקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בזו ואף על גב דבפרק הפקדון גבי שבועה לא לך איכא סתמא דלא כותיה[3] ומה לי חד סתמא ומה לי תרי סתמי אפ"ה כיון דשקלי וטרו אמוראי אליבא דר"ש בסוגיא דקדושין נקטינן כוותיה וכן פסקו ר"מ והרמב"ן ז"ל: **מתני' קונם יין שאני טועם שהיין רע למעייס הותר במיושן.** בלא פתח בלא וכן נמי הותר בכופרי בלא פתח כיון דלא נתכוון מעולם למיושן ולכופרי וכבר כתבתי זה בפרק ד' נדרים (לעיל כו:) בס"ד: **גמ' ותיפוק לי דאין רע.** ל"ל למימר שהמיושן יפה למעייס אפי' לא יהא יפה כיון דלא הוי רע הותר במיושן שהרי הוא תלה נדרו שהיין רע למעייס: **ועוד יפה קאני.** תלא דאין רע ובהכי שרי ואין לריך לומר כשהוא יפה: **מתני' פותחין לאדם בכבוד עצמו.** המדיר את אשתו עד שיגרשנה פותחין לו בכבוד עצמו ובכבוד בניו ולא חייש' שיקבר מתוך הבושה: **לא מפני שהיא כעורה ונעשת נאה.** דבכי האי גוונא לא שרי לפי שאינו כתולה נדרו בדבר כדפרישית לעיל [סה: ד"ה תנא] ואפילו בפתחא נמי לא שרי דנולד הוא אלא שהנדר בטעות ואינו לריך היתר חכם: **גמ' מעשה נאסור.** היאך מביא מעשה לסתור דבריו דמעיקרא קתני דכעורה ונעשת נאה אסור ובתר הכי קתני מעשה שהתירו ר' ישמעאל: **חסורי מיחסרא והכי קאני.** אפי' כעורה ונעשית נאה דס"ל דפותחין בנולד ועבד נמי עובדא ואפ"ה לא קיי"ל כוותיה אלא שרו אלא בנמצאת נאה:

תנא

מפני שהם רעים: ומשני הדא ועוד קאמר. הדא מפני שאינם רעים ומהאי טעמא לחודיה מותר בהם ועוד מפני שהן יפין: מתני' פותחין לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו. כגון אם נדר לגרש את אשתו: מה ראתה אמן להתגרש. אם לא שמצא בה ערות דבר ונמצא שפוגם את בניו ולא חיישינן שמא יפקר כי יהיה בוש לומר שאינו חושש בכבוד בניו: אלא שהנדר בטעות מעיקרו. שבשעת הנדר היתה לבנה: ומעשה בר' ישמעאל. בגמרא פריך מעשה לסתור: וכן הוא אומר בנות ישראל על [ל"ל אל] שאול בכינה: נמ' מעשה לסתור. וכי דרך התנא להביא מעשה לסתור מה שאמר מעיקרא וקאמר דוקא שהיתה כעורה וייפוה: והתירה ר' ישמעאל. דקסבר כיון שיכולין ליפותה לא היתה כעורה מעיקרא:

תוספות

לומר שאין מקרעין כתובה. ומיפטר דלעולם יתחייב בה אם אין לו בלתי שער ראשו ונפקא מינה דאם יעשיר יפרענה כולה דלעולם מסדרין דנכי דמעמא דמסדרין דגמר מיכה [מיכה] מערכין ומערכין תנן נתן בלא והעשיר אינו נותן לו כלום ר"ל לענין השג יד לא גמרינן מערכין אלא לענין סידור דכתיב בקרא ואם מך הוא מערכך החייהו מערכך והלכך מדינא דב"ח ר"ל דמסדרין אבל מדינא דהשג לא [נשוה] לערכין: פותחין לאדם בימים טובים. נמי שנדר שלא לשתות יין עד שלשים יום אומרים לו אילו היית יודע שיש בימיהם שבתות וימים טובים מי היית נודר: נדר שהותר מקצתו הותר כולו: שאני נהנה לזה ולזה. לעיל פרק אלו נדרים (דף כו:) אוקימנא דתלאן זה בזה דאמר קונם שאני נהנה לבולכם ותהרו הראשון הותרו כולן דתלויין בו הותר האחרון שאין האחרונים תלויין בו: שאני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן. לכיון דאמר קרבן לכל אחד וא' כל אחד נדר בפני עצמו ולא נתבטל נדר של חבירו

א) [לעיל כה: ושם איתא פותחין בשבתות וביומים טובים וכן לאוי לריות וכ"ל בפירוש הרא"ש דהכא], **ב)** [במשנה שבמשניות איתא מקצתו הותר כולו וכן איתא לעיל כה:], **ג)** לעיל כו., **ד)** [עמ"ש לעיל כו: על הגליון דלא גרסינן כל זה במשנה דהכא וכן בהרא"ש איתא וע' תוי"ט], **ה)** [בדכות נא. ע"ש] (לעיל כו), **ו)** לעיל כו:, **ז)** [לקמן פז:] שבועות לח. קדושין מד. [מו.], **ח)** [נ"א ראה בתמן], **ט)** לעיל סה:, **י)** [לעיל כו.], **כ)** [דף לו:], **ל)** [פ"א ה"ח],

תורה אור השלם

1. בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל שָׁאוּל בְּכִינָה הַמַּלְבִּשְׁכֶם שָׁנִי עִם עֲדָנִים הַמַּעֲלֶה עֲדִי זָהָב עַל לְבוּשֶׁכֶן:
שמואל ב א כד

הגהות הב"ח

(א) במשנה בעת ישראל אל שאול: **(ב)** רש"י ד"ה ר' שמעון היא לאמר אינו חייב עד שיאמר: **(ג)** ד"ה ועוד יפה קתני וכמי נמי גבי אשה הס"ד ומיתם זו נמתק וכ"ב פי' הא דתנן והכי היא נאה הכי קאמר חדא שאינה כעורה ועוד שהיא נאה ואח"כ מ"ב לא מפני כו' ומייך לתמיעין: **(ד)** ד"ה מעשה וכו' מעיקרא דהוי וכו' והדר קא מייתי מעשה דאפילו היכא כ"ל כ"ל ומיתם מפיק ומיתם הוא נמתק:

גליון הש"ם

בר"ן ד"ה ולענין הלכה כו' ומה לי וכו'. כדאיתא בקדושין דף נד ע"ב:

פירוש הרא"ש

לומר שאין מקרעין שטר כתובה. כלומר לעולם מסדרין לב"ח וה"ק ליה לעולם אחה חייב לפרוע לה כתובתה מכל נכסים שיגאלו לידך ואפי' אתה מוכר שער רשתך לממוזמיך בשביל זה לא אפטור מכתובתה וקמ"ל אע"ג דלענין סדור ילפינן בעל חוב מיכה מיכה מערכין ואתם כתיב ואם מך הוא מערכך ודרשי' אחייהו מערכך שמעיתן לו כדי חייו ליפטור מכל חובו במה שידו משגת עתה ליתן כמו בערכין דתנן (ערכין ז:) נתן קלא והעשיר אין נותן לו להא מילתא לא ילפי' מערכין אלא חייב לפרוע כשהשיג ידו ליתן: מתני' פותחין בשבתות וימים טובים. אם נדר להתענות או שלא לאכול בשר לזמן אחד ואומרים לו אילו אמת אל נכך שבתות וימים טובים היית נודר ואין זה פותח בכבוד המקום: אותם הימים. שמצא להם פתח להתמרט אתכם ממתין ואמר הימים שאין עליהם תרטה נשאלין באיסורין: שהנדר שהותר מקצתו הותר כולו. אע"פ שלא מצא פתח על כולו דלא נדר מעיקרא אלא על דעת שנתקיים כולו ומצא התרת מקצתו פתח לכולו: קונם שאני נהנה לבולכם הותר אחד מהם. ע"י תרטה בהתרת אכם או מעצמו כגון שהיה אביו אחד מהם: לזה ולזה. לעיל בפרק ד' נדרים (דף כו:) מוקי כגון שאסר על הראשון בקונם ואמר על השני ה"ז כראשון והשלישי כשני וכן כולם הותר הראשון הותר כולם כי כולם תלויין בו: לזה קרבן ולזה קרבן. בגמרא מוקי לה כר"ש דאמר גבי שבועת הפקדון אם היו ה' מודעין אותו וכפר ונשבע והוהה לאינו

יא א מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' יא סמג לאוין רמח טוש"ע י"ד סימן רטו סעיף ב וסי' רכט סעיף ג:
יב ב מיי' פ"ח מהל' נדרים הלכה ו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכט סעיף ה:
יג ג מיי' שם פ"ט הלכה יא סמג שם טוש"ע שם וע"ש:
יד ד מיי' שם פ"ח הל"ז סמג שם טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף ט:
טו ה מיי' פ"ו מהלכות שבועות הלכה יא סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ט:
טז ו מיי' פ"ח מהל' נדרים הלכה ג סמג שם טוש"ע י"ד סי' רלב סעיף ו:

מוסף רש"י

פותחין בימים טובים ובשבתות. אפס נדר שלא יאכל כל ימות השנה, פותחין לו מרטה כך, כלומר נדרת על דעת להתענות בשבתות וימים טובים, אם אמר לאו הותר (לעיל כה:). בראשונה היו אומרים. ב"ש של ראשונים אומרים, אותן הימים, שבתות וי"ט (שם). הותר כולו. וטולן מותרין (שם). קונם יין שאני טועם. בהקדש יהא עלי יין שאני טועם (ברכות נא.). והלא הכופרי. בלל של אותו מקום (לעיל כו:). הותר בכופרי. שלא נדר אלא מאותו שהוא רע ללב ולא בכופרי (שם). והתירו ר"מ בכל הבצלים. דקסבר נדר שהותר מקצתו הותר כולו טולו (שם). עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד. גבי המקה מוציאין אותו מן לנו פקדון שיש ביניך, ואמר שבועה שאין לך בידי לא לך ולא לך, אינו חייב אלא אחת, עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד (קדושין מד.) דאמר שבועה לא לך, שבועה לא לך, דחייב על כל אחד ואחד קרבן (לקמן פז:).

פי' הרא"ש (המשך)

חייב על כל אחד קרבן עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד אבל רבנן קאמרי אם אמר שבועה לא לך ולא לך הוי פרטא וחייב על כל אחד ואחד והוא הדין הכא אם אמר לא לזה ולא לזה כל אחד הוי נדר בפני עצמו: גמ' הא מני ר"ש היא. כדפרישית בתמני': ותיפוק ליה דאינו רע. אין יפן ובגל טופרי קא פריך אמאי הוצרך לומר שהיין יפן טוב למעיים ובגל טופרי טוב לגב ואפי' לא יהו לא טובים ולא רעים מותר בהם כי לא נדר אלא

תוספות

לומר שאין מקרעין כתובה. ומיפטר דלעולם יתחייב בה אם אין לו בלתי שער ראשו ונפקא מינה דאם יעשיר יפרענה כולה דלעולם מסדרין דנכי דמעמא דמסדרין דגמר מיכה [מיכה] מערכין ומערכין תנן נתן בלא והעשיר אינו נותן לו כלום ר"ל לענין השג יד לא גמרינן מערכין אלא לענין סידור דכתיב בקרא ואם מך הוא מערכך החייהו מערכך והלכך מדינא דב"ח ר"ל דמסדרין אבל מדינא דהשג לא [נשוה] לערכין: פותחין לאדם בימים טובים. נמי שנדר שלא לשתות יין עד שלשים יום אומרים לו אילו היית יודע שיש בימיהם שבתות וימים טובים מי היית נודר: נדר שהותר מקצתו הותר כולו: שאני נהנה לזה ולזה. לעיל פרק אלו נדרים (דף כו:) אוקימנא דתלאן זה בזה דאמר קונם שאני נהנה לבולכם ותהרו הראשון הותרו כולן דתלויין בו הותר האחרון שאין האחרונים תלויין בו: שאני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן. לכיון דאמר קרבן לכל אחד וא' כל אחד נדר בפני עצמו ולא נתבטל נדר של חבירו

מ) [לעיל כה: ושם איתא פותחין בשבתות וביומים טובים וכן לאוי לריות וכ"ל בפירוש הרא"ש דהכא], **נ)** [במשנה שבמשניות איתא מקצתו הותר כולו וכן איתא לעיל כה:], **ג)** לעיל כו., **ד)** [עמ"ש לעיל כו: על הגליון דלא גרסינן כל זה במשנה דהכא וכן בהרא"ש איתא וע' תוי"ט], **ה)** [בדכות נא. ע"ש] (לעיל כו), **ו)** לעיל כו:, **ז)** [לקמן פז:] שבועות לח. קדושין מד. [מו.], **ח)** [נ"א ראה בתמן], **ט)** לעיל סה:, **י)** [לעיל כו.], **כ)** [דף לו:], **ל)** [פ"א ה"ח],